SLOVENSKÉ ĽUDOVÉ VZORY SO ŠTYROCH KRAJOV SLOVENSKA

Vydala svojim nákladom:

DRAHOTÍNA KRIŽKO-KARDOSSOVÁ
Majer pri Banskej Bystrici.

1929.

Vrelej pamiatke

Panej ĽUDMILY MARKOVIČOVEJ rodenej BOOROVEJ, zaslúžilej pracovnici v národe slovenskom

venuje

Drahotína Križko-Kardossová.

Nitriansky vzor.

I. tab.

Jaštericové ruže.

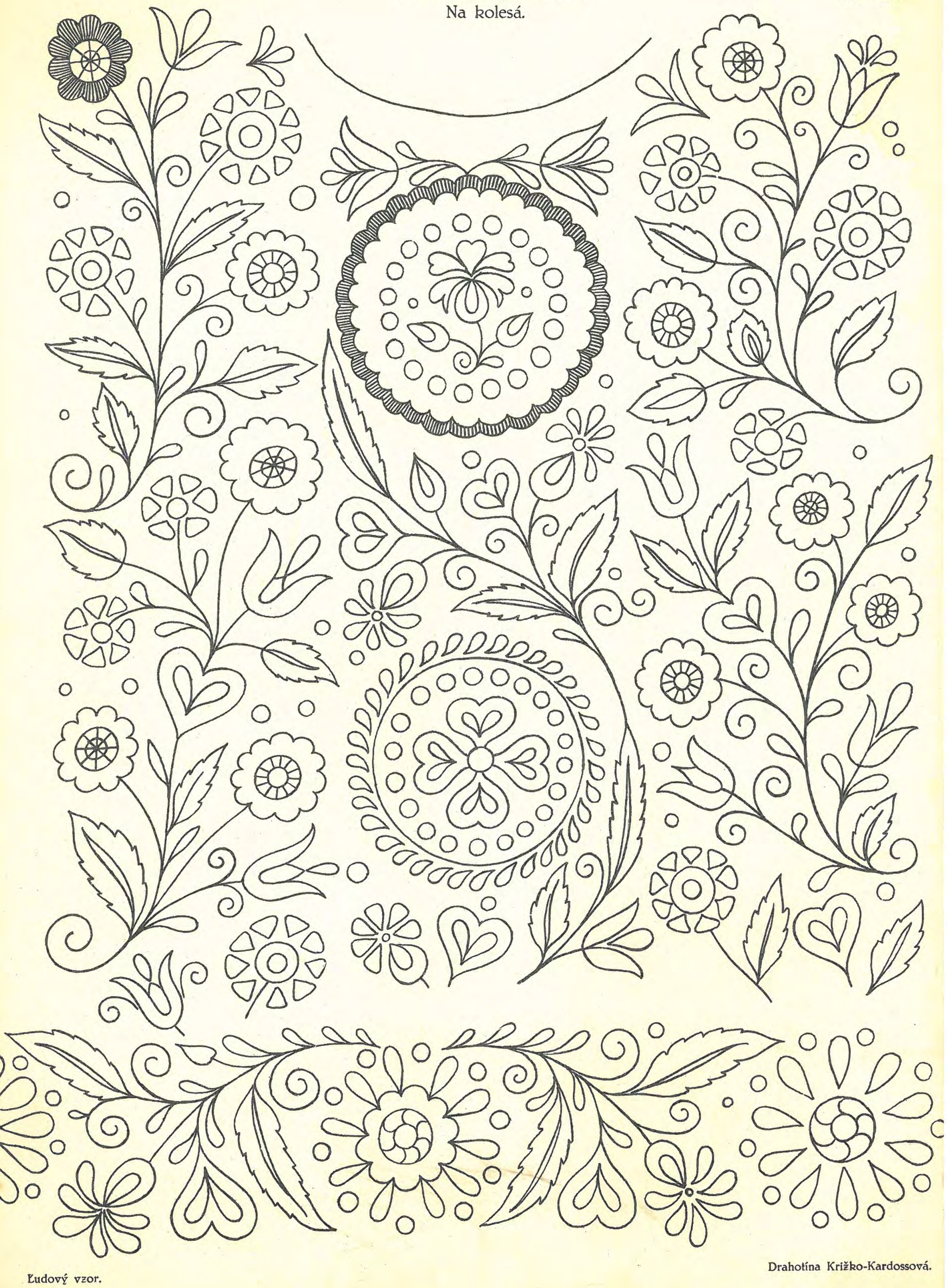

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Nitriansky vzor.

Na kolesá.

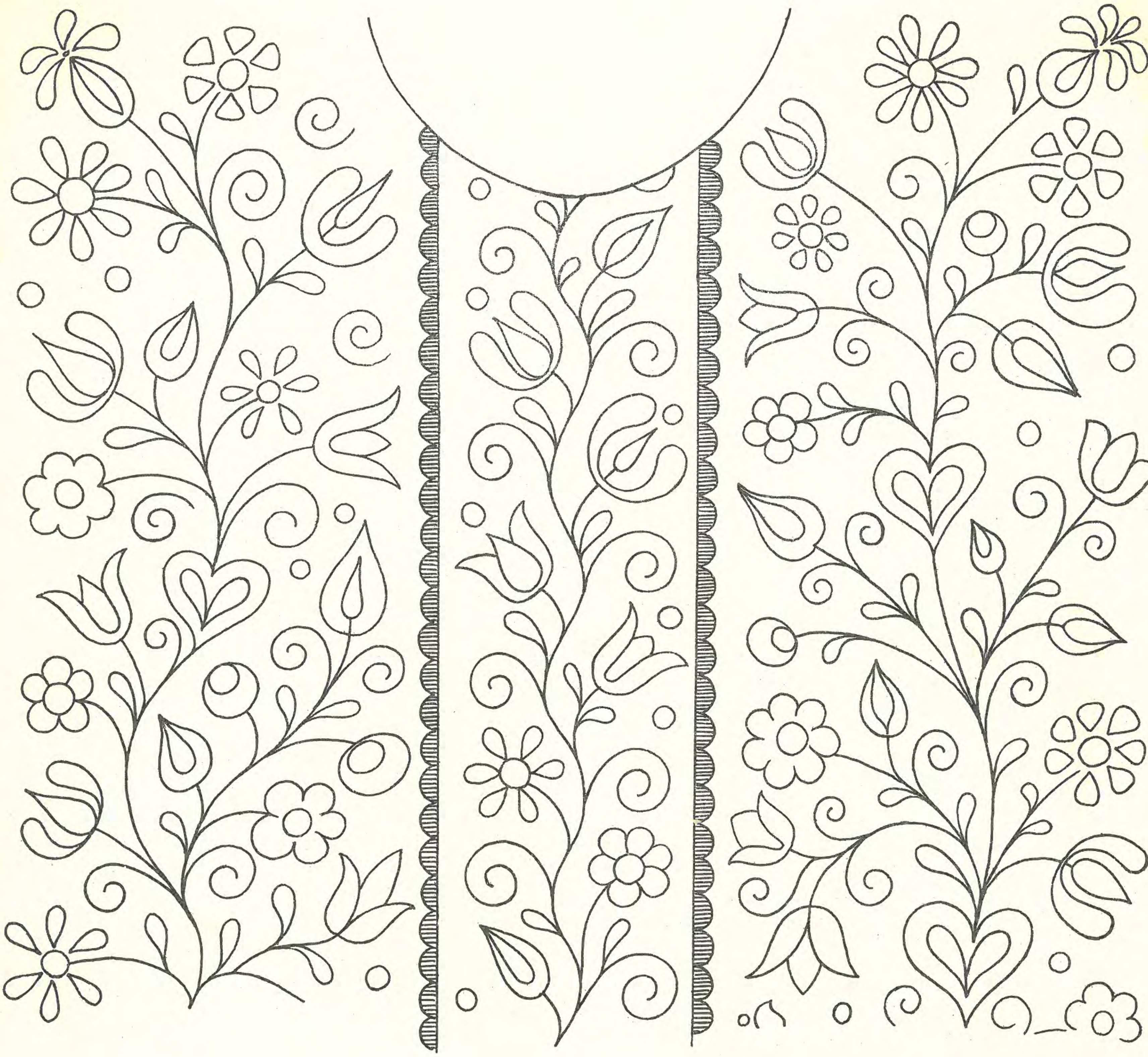
Ľudový vzor.

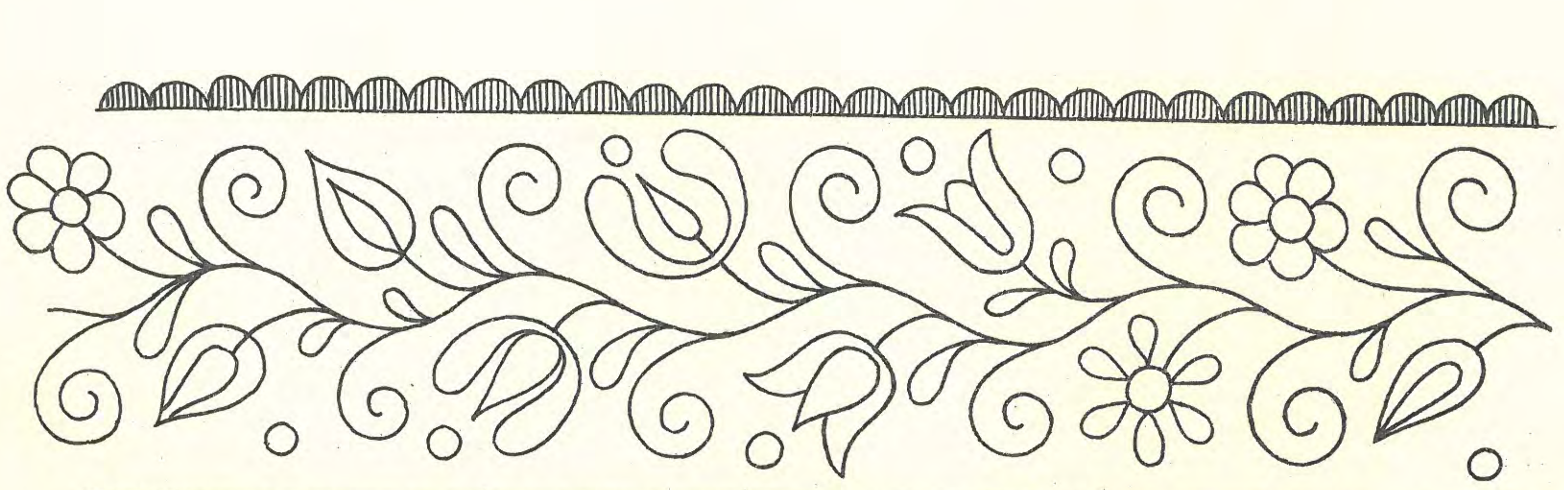
Drahotína Križko-Kardossová.

Nitriansky vzor.

Klieščavá vzorka.

III. tab.

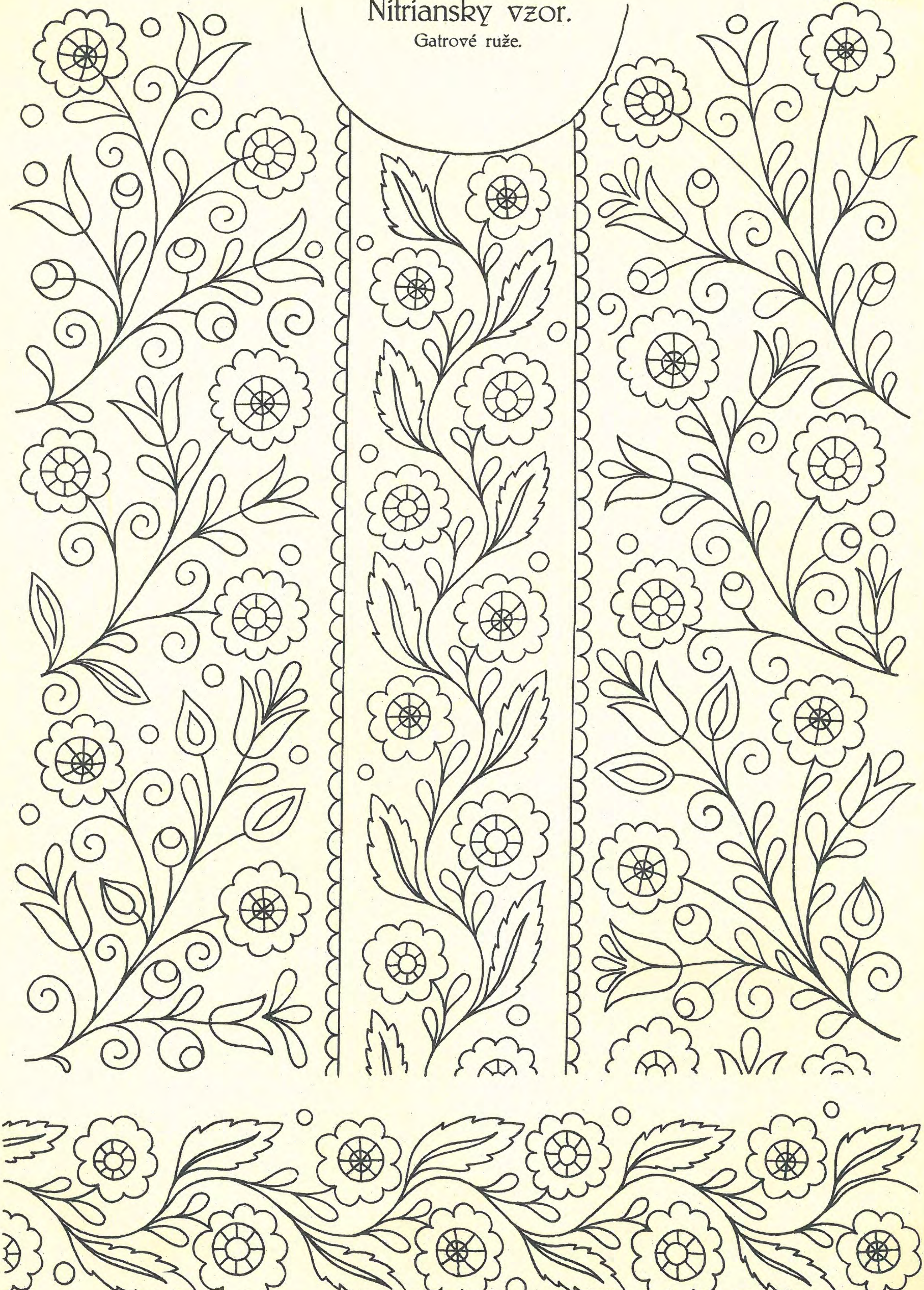

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Nitriansky vzor.

Gatrové ruže.

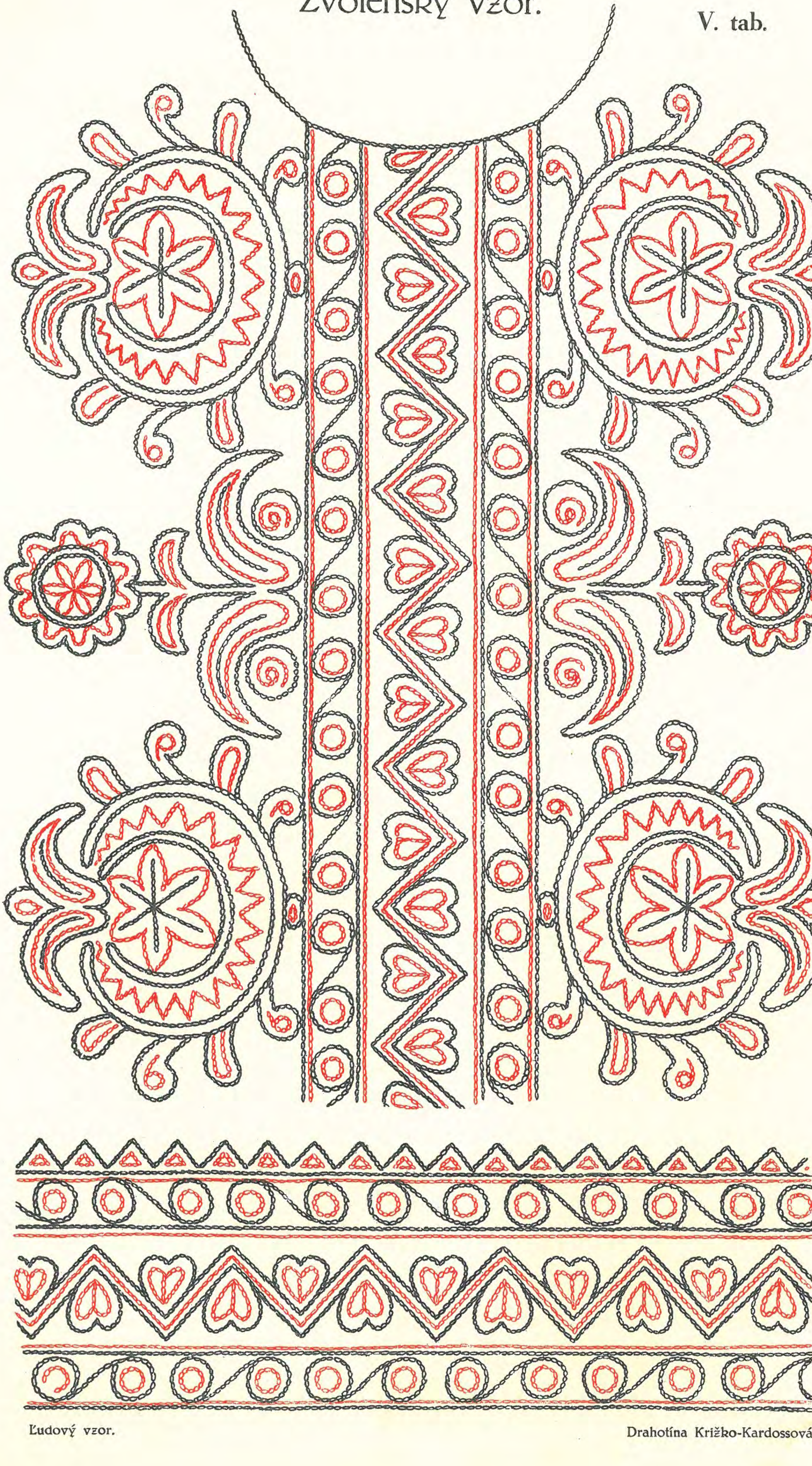

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Zvolenský vzor.

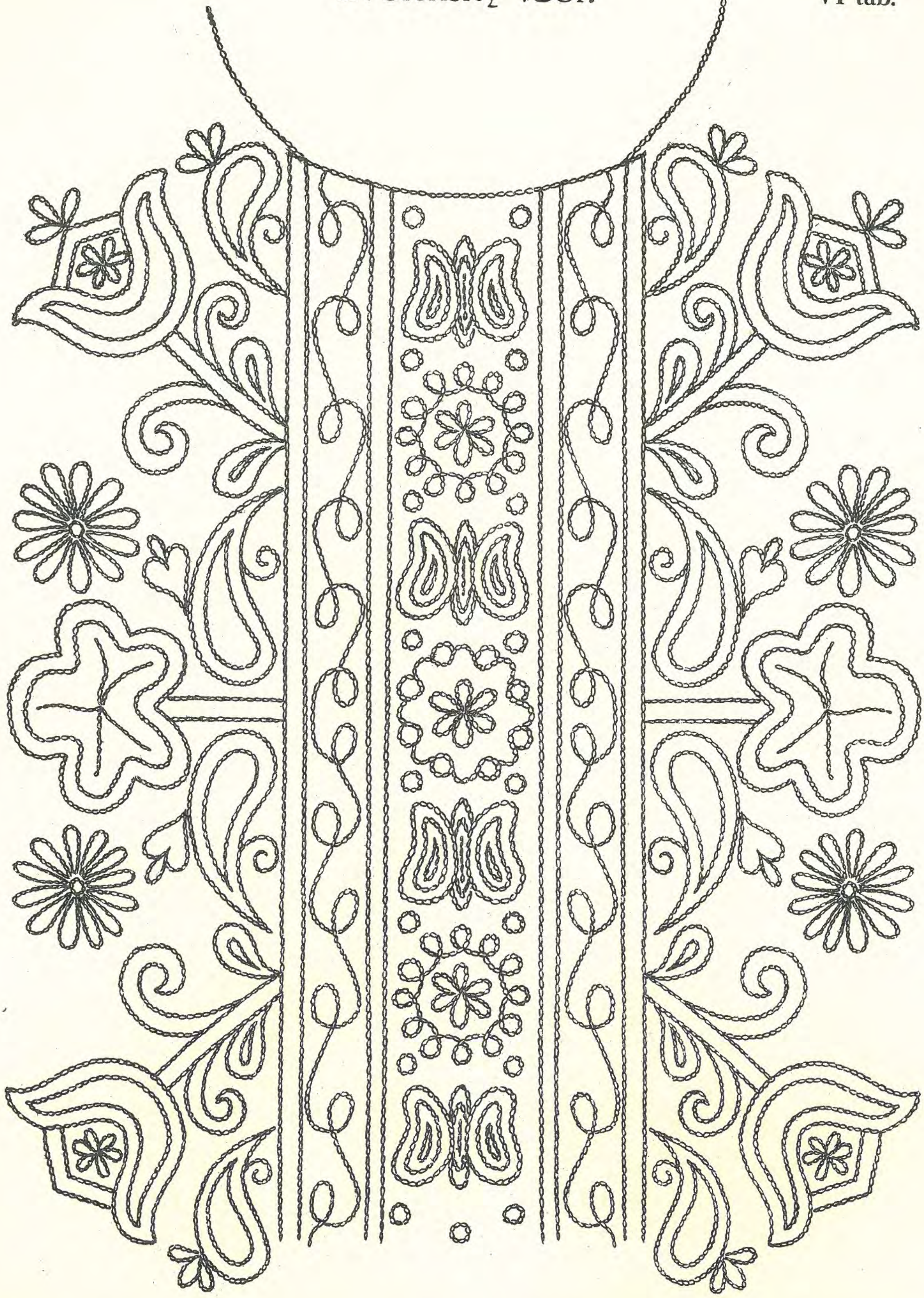
V. tab.

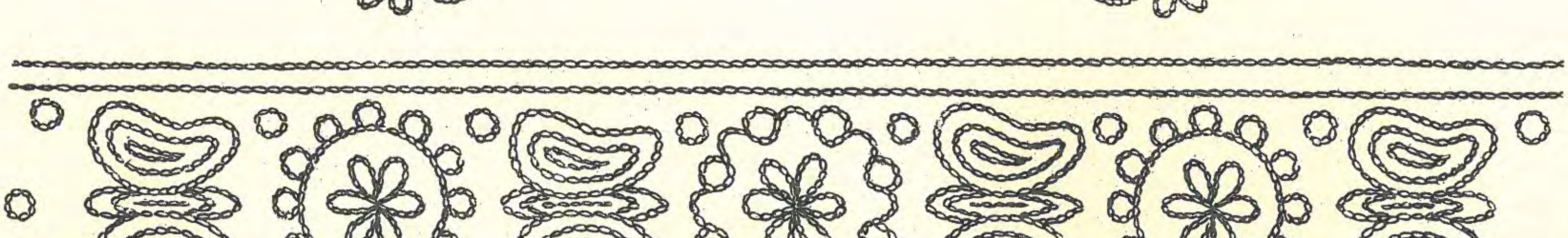

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

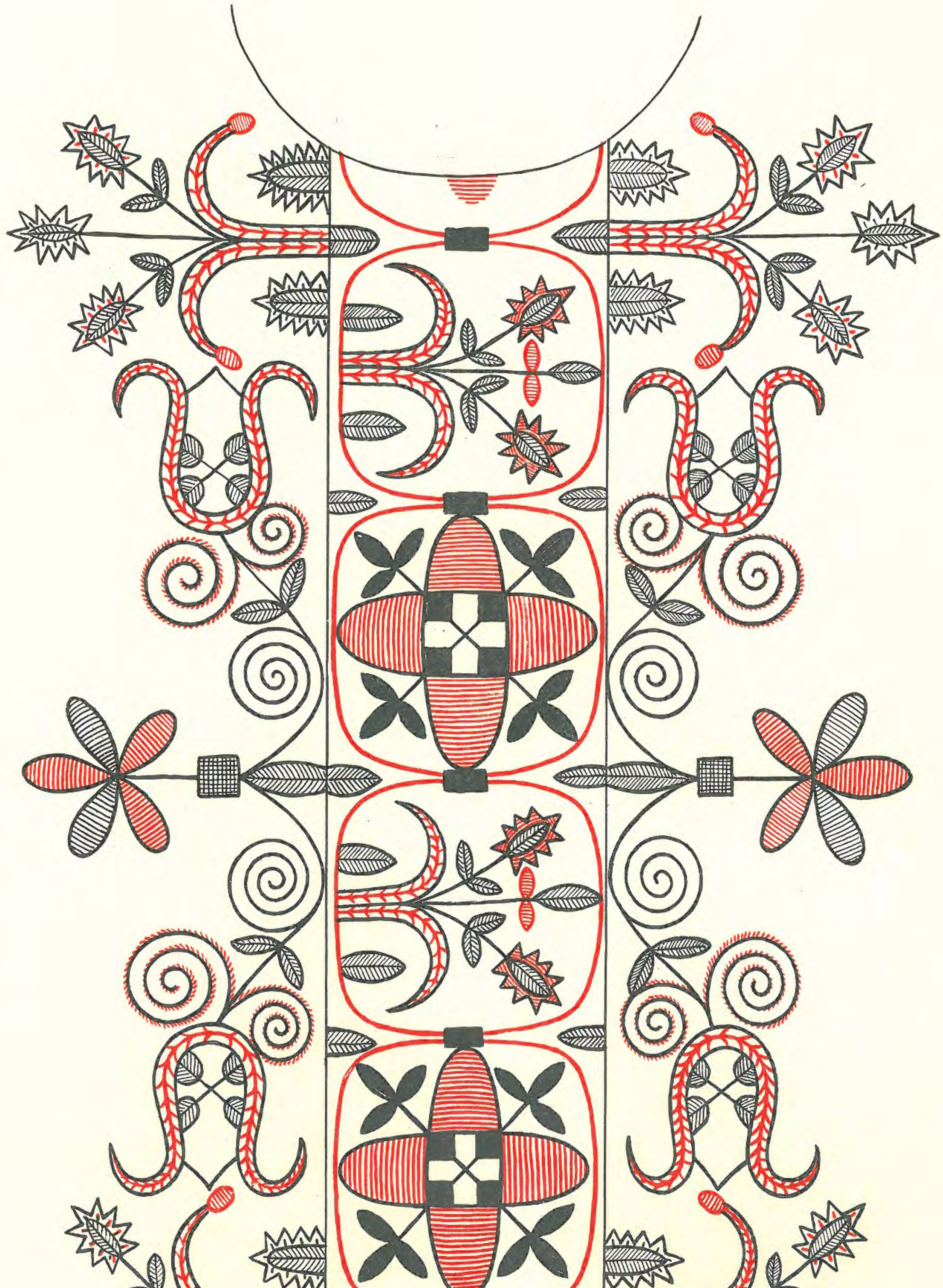
Zvolenský vzor.

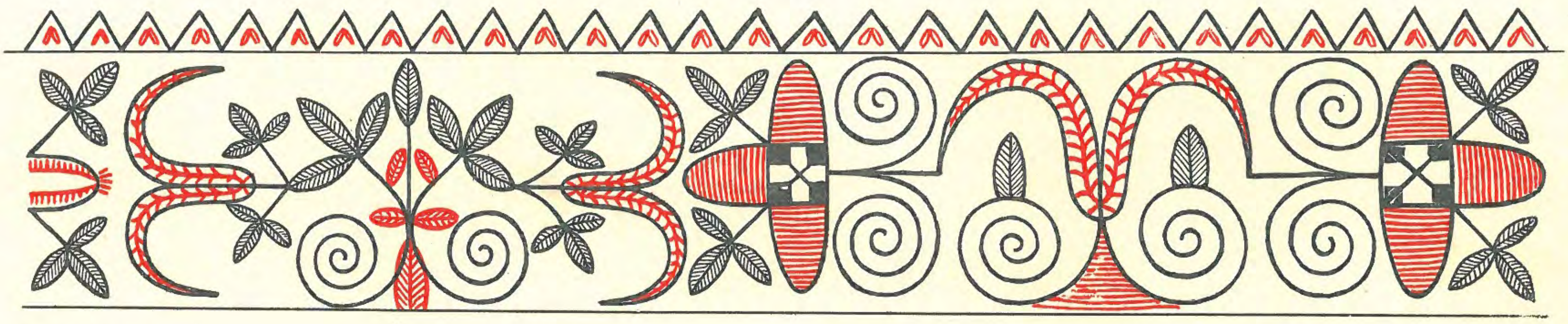

Drahotína Križko-Kardossová.

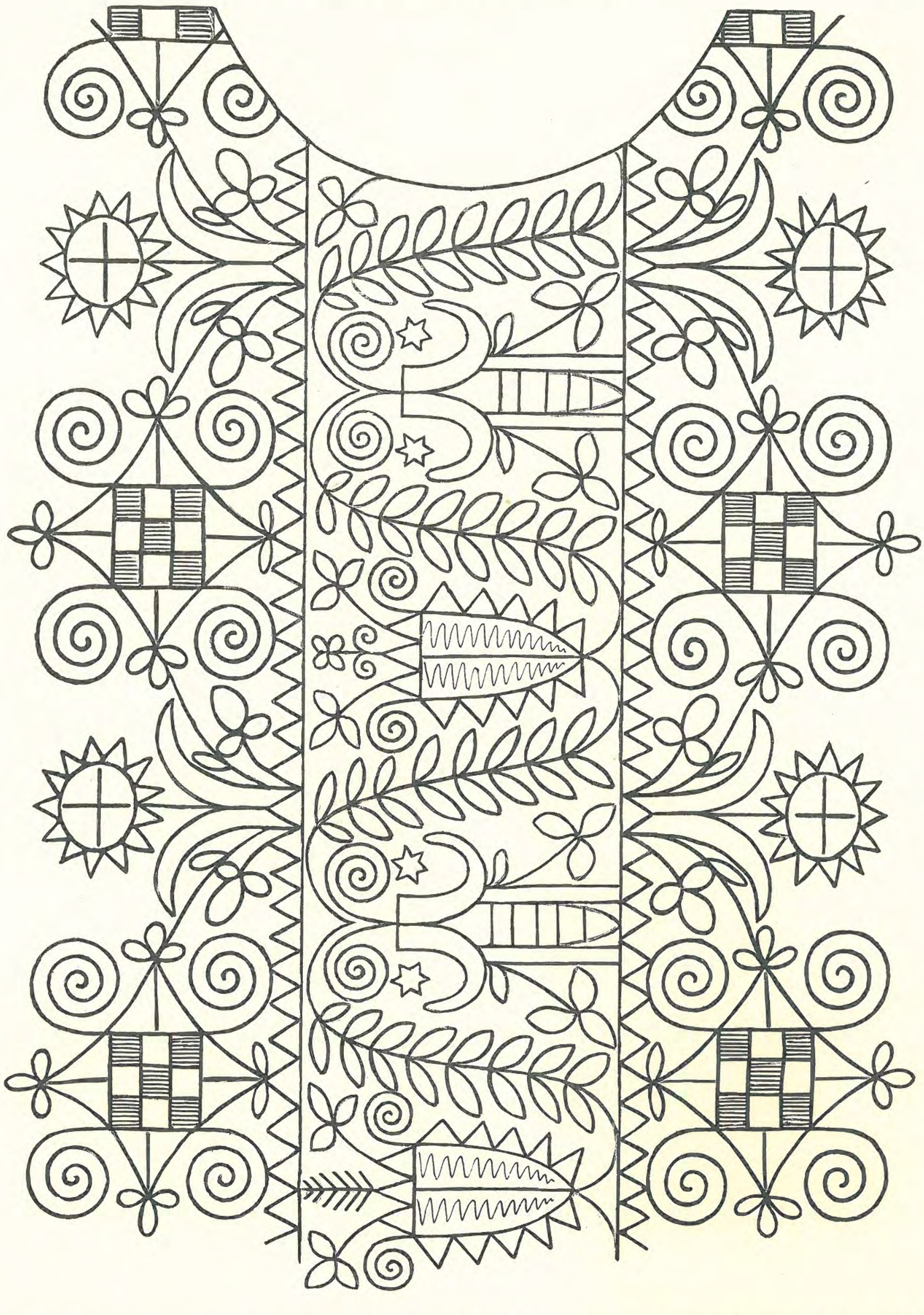
Trenčiansky vzor.

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Hontiansky vzor.

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Hontiansky vzor.

X. tab.

Ľudový vzor.

Drahotína Križko-Kardossová.

Vysvetlenie.

I. tabuľka je „Nitriansky vzor", známy pod menom „Piešťanská výšivka". Ľud menuje tento vzor *„Jaštericové ruže"*. Vyšíva sa plochým a stonkovým stehom.

II. tabuľka je tiež „Nitriansky vzor" alebo „Piešťanská výšivka". Vzor je „Na kolesá".

III. a IV. tab. sú taktiež „Nitriansky vzor" alebo „Piešťanská výšivka", predstavuje nám pomenovanie ľudové: prvšia *„Kliešťavá vzorka"*, druhá *„Gatrové ruže"*. Uprostred týchto kvietkov sú rôzne pavučinky takzvané gatre urobené. Vyšíva sa tiež plochým a stonkovým stehom.

V. a VI. tab. podávajú nám vzor zo Zvolenskej župy, zvaný *„Slatinská výšivka"*. Je prevedená retiazkovým stehom. Ľud vyšíva ju tak, že si plátno natiahne na sito a držiac v pravej ruke na vrchu sita krivú ihlu (háčik) od spodu ľavou rukou držiac zas niť, — našíva retiazky na plátno.

VII. a VIII. tab. predstavujú „Trenčiansky ľudový vzor" *z Púchovskej doliny*. Používa mnoho skrútok. Vzor vyšitý je prepletavým stehom.

IX. tab. uvádza nám „Hontiansky ľudový vzor" z okolia Krupiny. Ľud užíva tieto vzory hlavne na rukávce a čepce. Vyšívajú v rozmanitých barvách. V prostriedku sú *„Osmorohé hviezdy s bielymi krížikami"*, krajom sú *„Väžičky"* a *„Zvončeky"*. Našívajú krížikavým stehom z opaku.

X. tab. je tiež „Hontiansky ľudový vzor" z okolia Krupiny. Prostriedkom sú *„Vtáčky"*, po krajoch *„Pierkastô"*, *„Omietka"*, *O troch krížikoch"*. Je tak prevedené ako hore vyššie.

Týmto mojim dieľom predostieram ľudové vzory na národné košele zo štyroch krajov Slovenska a síce: z Nitrianskej, Zvolenskej, Trenčianskej a Hontianskej župy. Dajú sa upotrebiť i na iné predmety. Všade je iný ornament a iná technika, t. j. odlišný vzor a inakšie šitie.

V roku 1887 bola v Turčianskom Svätom Martine obdivuhodná výstava ´slovenských ľudových výšivôk. Na popud horlivých Sloveniek usporiadaná bola niekoľkými národovcami, ktorí už vtedy znali skvosty našeho ľudu a chceli týmto činom oboznámiť obecenstvo i z takých miest, kde niet ľudových výšivôk.

Táto výstava vyvolala všeobecný obdiv a zatým našly sa viacktoré šlachetné duše, ktoré daly pracovať - vyšívať tomu umnému ľudu na rôzne predmety a staraly sa zároveň o to, aby takéto svojrázne pekné slovenské výšivky boly bezžistne rozpredané preto, len aby uvedomelá inteligencia naša nimi oboznámená bola. Mnohé tie vypisovačky z ľudu s nevšednou zručnosťou kreslily národné vzory. Chýrna z týchto bola Talajková z Veselého při Piešťanoch, ktorá svoje umenie ukázala i na „Národopisnej výstave“ v Prahe roku 1895. - V tej dobe nastaly a ujaly sa takzvané národné košele mužské a halenky ženské; každý, kto bol povedomý Slovák - Slovenka, držal si za svätú povinnosť nosiť vyšívané košele - halenky. Bolo to všetko ľudové vyšívanie z rôznych krajov Slovenska.

Medzi takéto horlivé sprostredkovateľky v rokoch po výstave patrila obetivá pracovnica pí Ľudmila Markovičová a slečna Hermína Moštenanová. Ich zásluhou je i to, že pritiahly ma k podobnej národnej práci ako i p. farár Andrej Kmeť, predseda Muzeálnej Slovenskej Spoločnosti, ktorého pričinením upravená som bola k hontianskym ľudovým výšivkám a tak povstala i moja prvšia práca: „Vzorník ľudového vyšívania v Honte na Slovensku“.

Nech naše školy a milovníci umenia ľudového oboznámia sa s týmito slovenskými ľudovými vzormi a upotrebia ich pri každej vhodnej príležitosti.

Na zdar!

Banská Bystrica — Majer r. 1929.

Drahotína Križko-Kardossová.

OBSAHUJE 10 TABULIEK.

Cena: 25 Kčs.

LIT. BILÍK A SPOL. BRNO.